

Remissvar rörande Goda möjligheter till ökat välstånd SOU 2024:29

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 500 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Energiföretagen lämnar endast synpunkter på utvalda delar av betänkandet och har inget att erinra om de förslag och bedömningar som inte omnämns i remissvaret nedan.

6. Tillståndprocesser

Energiföretagen instämmer i stort i Produktivitetskommissionens förslag och bedömningar. Kommissionen lyfter särskilt fram att utbyggnaden av elnätet måste gå snabbare vilket Energiföretagen instämmer i. Energiföretagen konstaterar att flertalet av förslagen redan är genomförda eller ingår i de utredningar som pågår inom tillståndsområdet. För detaljerade synpunkter hänvisar vi därför till respektive remissvar och inspel till utredningar som Energiföretagen har gjort eller kommer att göra.

Energiföretagen anser, liksom kommissionen, att den samhällsekonomiska analysen i högre utsträckning bör påverka utformningen av regelverken samt i själva tillståndsprövningen för att öka möjligheten till väl avvägda bedömningar.

Energiföretagen instämmer också i slutsatsen att staten tydligare bör samordna sitt arbete inom ramen för tillståndprocesser och att regeringen på sikt bör samla relevanta tillståndprocesser i en ny tillståndsmyndighet. Det ligger väl i linje med de synpunkter Energiföretagen har framfört i remissvar avseende Ds Ny myndighet för miljöprövning (Dnr KN2025/01878). Att se över riksintressesystemet och att skyndsamt tillsätta den aviserade utredningen om Nationell fysisk planering är också något Energiföretagen har framfört i remissvar till Tidigt besked om lämplig användning av mark och vatten (SOU 2025:88). Avslutningsvis vill Energiföretagen återigen påpeka brådskan i att reformera tillståndprocesserna. Det är viktigt att den omfattande systemförändring som nu pågår genomförs samlat och att organisationsförändringar går i takt med regelverket. En transparent och inkluderande process är nyckeln till det nya systemets legitimitet och en förutsättning för att branschen förstå hur den på bästa sätt kan förbereda sig.

9.3.1 Rättvisa betyg och antagningsregler främjar kunskap – Ge fler behörighet att läsa vidare

Energiföretagen tror inte att lägre behörighetskrav för antagning till de nationella yrkesprogrammen är rätt väg att gå. Det riskerar att sänka statusen på dem samt leda till sämre kvalitet vilket kan skada näringslivets kompetensförsörjning. De nationella yrkesprogrammen kan inte agera krockkudde för att hantera den grupp av elever som inte klarar sig igenom utbildningssystemet. Det verkar fortfarande i samhället finnas en syn på yrkesutbildningar som något som är "enkelt". De nationella yrkesprogrammen är gedigna yrkesutbildningar som kräver skicklighet och motivation.

Utredningen medger de risker som finns med att sänka behörighetskraven för de nationella yrkesprogrammen, så som mindre status och lägre kvalitet. Om det ges ett tilläggsdirektiv om att utreda det här till antingen utredningen om fler vägar till arbetslivet (dir. 2022:74) eller utredningen om likvärdiga betyg och meritvärden (dir 2023:95) behöver det analyseras grundligt. Berörda branscher behöver involveras.

I stället för att sänka behörighetskraven till de nationella yrkesprogrammen är den långsiktiga lösningen att grundskolesystemet förbättrar sitt arbete med att stärka elevers kunskaper och se till att fler blir behöriga till gymnasiet.

9.3.2 Finansieringen bör spegla utbildningsanordnarens ansvar och premiera högkvalitativ utbildning – Den högre utbildningen bör styra mot efterfrågade utbildningar

Ett av utredningens förslag är att finansieringen och dimensioneringen av den högre utbildningen bör baseras på arbetsmarknadsutfallet för de olika utbildningarnas studenter. Danmark lyfts fram som ett jämförbart land som har en sådan modell och där styrs både utbildningsplatser samt resurser till de arbetsmarknadsrelevanta utbildningarna. En arbetsmarknadsrelevant utbildning är en utbildning med god sysselsättningsgrad för de examinerade 12–23 månader efter examen.

Ett sådant system hade med största sannolikhet gynnat de utbildningsinriktningar, på högskolenivå, som är relevanta för Energiföretagen medlemmar. Som det ser ut nu behövs det fler ingenjörer inom exempelvis elektroteknik, datateknik och automation samt inom energi- och elektroteknik. Eftersom det är efterfrågade utbildningar av energibranschen, och etableringsgraden för både civil- och högskoleingenjörer över lag är väldigt god, hade energirelevanta ingenjörsutbildningar troligtvis stärkts av en arbetsmarknadskomponent i resurstilldelningssystemet och dimensioneringen av högre utbildning.

9.3.6 Förslag som kommissionen valt att inte gå vidare med

Det presenteras ett antal förslag som utredningen inte valt att gå vidare med och ett av dem är huruvida arbetsmarknadens parter eller näringslivet ska få inflytande i dimensioneringen av den högre utbildningen. Bland annat ges motiveringen att det skulle innebära att det utbildas för nuvarande näringslivsstruktur och inte för framtiden.

Att utredningen inte valt att gå vidare med ett utökat näringslivsinflytande över den högre utbildningen menar Energiföretagen Sverige är olyckligt. Även om det är positivt att utredningen lagt fram ett förslag om mer arbetsmarknadsanknytning i dimensionering och finansiering av högre utbildning (9.3.2) är det viktigt med ännu större koppling till arbetsmarknaden. Inspiration skulle kunna tas från de nationella programråd som finns för yrkesutbildningar på gymnasienivå. I de råden sitter representanter för arbetsmarknadens parter med och även om de kanske inte har ett särskilt stort mandat och kan välja dimensioneringen av utbildningsplatser är det ett sätt att ge samhällsviktiga aktörer inflytande. En liknande variant kan göras fast för högre utbildning.

Åsa Pettersson
VD, Energiföretagen Sverige